

Sygn. akt XXVIII C 8719/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2024 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: sędzia Katarzyna Dawid – Bircka

Protokolant: sekretarz sądowy Dominik Jabłoński

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 maja 2024 roku w W.

sprawy z powództwa **B. N. i J. N.**

przeciwko (...) **S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie i o zapłatę ewentualnie o ustalenie i o zapłatę

I. ustala, że umowa NR (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 20 października 2009 roku jest nieważna;

II. zasądza od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów B. N. i J. N. do ich majątku wspólnego kwotę 396 961,77 zł (trzysta dziewięćdziesiąt sześć tysięcy dziewięćset sześćdziesiąt jeden złotych i siedemdziesiąt siedem groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od kwoty 370 890,09 zł (trzysta siedemdziesiąt tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt złotych i dziewięć groszy) od dnia 29 czerwca 2021 roku do dnia zapłaty oraz od kwoty 26 071,68 zł (dwadzieścia sześć tysięcy siedemdziesiąt jeden złotych i sześćdziesiąt osiem groszy) od dnia 18 sierpnia 2021 roku do dnia zapłaty;

III. zasądza od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów B. N. i J. N. do ich majątku wspólnego kwotę 11 868 zł (jedenaście tysięcy osiemset sześćdziesiąt osiem złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 10 800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt XXVIII C 8719/21

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 10 maja 2024 roku

W pozwie, złożonym w dniu 02 lipca 2021 roku (k. 135 – data nadania przesyłki poleconej) przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. (dalej też jako: (...) S.A.” lub Bank), powodowie B. N. i J. N. wnieśli o:

1. ustalenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF nr (...) z dnia 20 października 2009 roku;

2. zasądzenie łącznie na ich rzecz od strony pozwanej kwoty 396 961,77 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 370 890,09 zł od dnia 29 czerwca 2021 roku do dnia zapłaty, a od kwoty 26 071,68 zł od dnia następującego po otrzymaniu przez stronę pozwaną odpisu pozwu, tytułem zwrotu świadczenia nienależnego spełnionego przez nich na rzecz strony pozwanej w wyniku wykonania nieważnej umowy.

Ewentualnie, w przypadku niestwierdzenia nieważności w/w umowy, powodowie wnieśli o:

1. ustalenie, że nie wiążą ich postanowienia umowy o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF nr (...) z dnia 20 października 2009 roku wskazane w jej § 1 ust. 3A, § 1 ust. 7E, § 3 ust. 3, § 7 ust. 1, § 10 ust. 4 i § 12 ust. 7;
2. zasądzenie od strony pozwanej łącznie na ich rzecz kwoty 96 794,67 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 29 czerwca 2021 roku do dnia zapłaty.

Powodowie wniesli także o zabezpieczenie roszczenia głównego o ustalenie.

Ponadto powodowie wniesli o zasądzenie solidarnie na ich rzecz od strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Uzasadniając żądania pozwu, powodowie wyjaśnili, że ich podstawę faktyczną stanowi, zawarta pomiędzy nimi a (...) Bank S.A. z siedzibą w W. w dniu 20 października 2009 roku, umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF. Podali, że przedmiotem tej umowy było udzielenie im kredytu w kwocie 551 226,50 zł, która to kwota miała zostać indeksowana kursem waluty frank szwajcarski, który z kolei miał być ustalony przez Bank. Wskazali, że środki z kredytu miały zostać przeznaczone na zaspokojenie ich potrzeb mieszkaniowych. Podali, że od 28 października 2009 roku do 22 kwietnia 2021 roku dokonali wpłat w łącznej wysokości co najmniej 396 961,77 zł tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych, prowizji i składek na ubezpieczenia.

Następnie powodowie zarzucili, że postanowienia tej umowy, odnoszące się do mechanizmu indeksacji, stanowią klauzule abuzywne i przedstawili argumenty na poparcie tego zarzutu. Dodali, że konsekwencją uznania tych postanowień za abuzywne jest nieważność całej umowy kredytu. Wskazali, że postanowienia te zostały już wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych. Niezależnie od tych zarzutów powodowie podnieśli, że przedmiotowa umowa kredytu jest nieważna także jako sprzeczna z art. 69 ustawy Prawo bankowe i z naturą stosunku zobowiązaniowego (k. 3 – 40 – pozew).

Postanowieniem z dnia 14 lipca 2021 roku Sąd oddalił wniosek powodów o udzielenie zabezpieczenia roszczenia o ustalenie (k. 136 – postanowienie Sądu z dnia 14 lipca 2021 roku).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana (...) S.A. z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów solidarnie na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Strona pozwana podniosła zarzut nieudowodnienia roszczenia powodów i zarzut przedawnienia roszczeń.

Uzasadniając swoje stanowisko procesowe, strona pozwana opisała okoliczności zawarcia spornej umowy kredytu, podkreślając, że powodowie przed podpisaniem tej umowy zostali pouczeni o ryzyku kursowym i ryzyku zmiennej stopy procentowej oraz że pouczenie w tym zakresie zostało zawarte w § 28 umowy kredytu. Podkreśliła, że powodowie mieli możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w walucie CHF.

W dalszej części uzasadniania odpowiedzi na pozew strona pozwana podniosła, że sporna umowa kredytu jest ważna, zgodna z art. 69 ustawy Prawo bankowe, z zasadami współzycia społecznego oraz że nie jest sprzeczna z naturą zobowiązania. Kolejno podniosła, że kwestionowane przez powodów klauzule indeksacyjne, nie stanowią postanowień niedozwolonych a nawet jeżeli tak uznać, to po ich wyeliminowaniu z umowy, umowa ta mogłaby nadal obowiązywać. Na zakończenie dodała, że po stronie powodów brak jest interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu (k. 158 – 226 – odpowiedź na pozew).

Na rozprawie w dniu 10 maja 2024 roku – bezpośrednio poprzedzającej ogłoszenie wyroku w sprawie – pełnomocnicy stron, w ich imieniu, podtrzymali dotychczasowe stanowiska procesowe oraz argumentację w sprawie (k. 389 – protokół z rozprawy z dnia 10 maja 2024 roku).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W 2009 roku B. P. (1) (obecnie N.) i J. N., którzy wówczas pozostawali w związku nieformalnym, planowali kupić lokal, aby wspólnie w nim zamieszkać. Nie posiadali wystarczających własnych środków pieniężnych na realizację tego celu, dlatego zamierzali zaciągnąć kredyt. Aby uzyskać informacje o ofertach kredytowych banków, skorzystali z usług doradcy kredytowego z (...). Doradca poinformował ich, że nie mają oni zdolności kredytowej na otrzymanie kredytu złotowego i przedstawił im oferty kredytów, powiązanych z walutami frank szwajcarski i euro z około 5 banków. Nie omawiał z nimi mechanizmu przeliczeń walutowych, jakie miały być dokonywane na podstawie tego rodzaju umowy ani nie informował ich, kto i w jaki sposób będzie ustalał kursy waluty obcej, stosowane do tych przeliczeń. Doradca zarekomendował im kredyt powiązany z walutą CHF w (...) Banku S.A. Poinformował ich, że kurs waluty CHF jest stabilny a ryzyko związane z tego rodzaju umową jest znikome.

(**dowód:** k. 354v – 355 – przesłuchanie powódki B. N. w charakterze strony; k. 355v – 356 – przesłuchanie powoda J. N. w charakterze strony)

W dniu 10 lipca 2009 roku B. P. (1) i J. N. podpisali, wypełniony na formularzu (...), druk „wniosku o udzielenie kredytu/pożyczki (...)”. Jako wnioskowaną kwotę kredytu wpisano we wniosku kwotę 558 250 zł, a jako walutę kredytu spośród wariantów „PLN”, „CHF”, „USD”, „EUR”, „GBP” zaznaczono kwadrat przy „CHF”. Jako przeznaczenie kredytu zaznaczono „zakup lokalu mieszkalnego” „na rynku wtórnym”.

We wniosku zaznaczono, że B. P. (1) ma wykształcenie wyższe oraz że jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę w spółce akcyjnej jako koordynator projektów. Natomiast co do J. N. zaznaczono, że ma wykształcenie średnie oraz że jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę w sp. z o.o. jako operator (...).

(**dowód:** k. 229 – 234 – kserokopia wniosku kredytowego, podpisanego przez powodów)

W dniu 28 września 2009 roku Bank wydał pozytywną decyzję kredytową w przedmiocie powyższego wniosku kredytowego, określając w niej warunki umowy kredytu.

(**dowód:** k. 237 – 238v – kserokopia decyzji kredytowej z dnia 28 września 2009 roku)

W dniu 20 października 2009 roku B. P. (2) i J. N. (dalej też jako (...) lub (...)) oraz (...) Bank S.A. z siedzibą w W. (dalej też jako Bank lub (...)) zawarli umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF (dalej też jako (...)).

Zgodnie z § 1 ust. 1 Umowy celem kredytu było finansowanie zakupu spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego, położonego w W. oraz refinansowanie opłat okołokredytowych.

W § 1 ust. 2 Umowy wskazano, że kwota kredytu wynosić miała 551 226,50 zł, a w § 1 ust. 3 – iż walutą waloryzacji kredytu ma być CHF.

Stosownie do § 1 ust. 3A Umowy kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 25 września 2009 roku według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku SA wynosiła 204 544,32 CHF. Kwota ta miała charakter informacyjny i nie stanowiła zobowiązania Banku, a wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu mogła być różna od podanej w tym punkcie.

Okres kredytowania ustalono na 516 miesięcy, tj. od dnia 20 października 2009 roku do dnia 05 października 2052 roku (§ 1 ust. 4 Umowy), a spłata kredytu miała nastąpić w równych ratach kapitałowo – odsetkowych (§ 1 ust. 5 Umowy).

§ 1 ust. 8 Umowy stanowił, iż na dzień wydania decyzji kredytowej przez (...) oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło 4,00 %, w tym marża (...) wynosiła 3,60 %, obniżona w związku z przystąpieniem przez Kredytobiorcę do promocji (...). W okresie ubezpieczenia spłaty kredytu w (...) SA dokonano zgodnie z § 3 ust 6 pkt

1), oprocentowanie kredytu ulegało podwyższeniu o 1,00 p.p. i wynosiło 5,00 %. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania kredytu o 1,00 p.p. następować miało od daty spłaty najbliższej raty.

W § 3 Umowy wskazano prawne zabezpieczenia spłaty kredytu.

§ 5 ust. 1 Umowy stanowił, że wypłata kredytu miała nastąpić w złotych polskich, przy czym kwota 550 000,00 zł miała być przekazana na rachunek, wskazany w akcie notarialny, a kwota 1 226,50 zł – na rachunek wskazany przez Kredytobiorcę tytułem finansowania opłat okołokredytowych.

Stosownie do § 6 ust. 1 Umowy spłata kredytu miała następować na podstawie nieodwołalnego, przez czas trwania Umowy, zlecenia dokonywania przelewu z rachunku eKonto.

§ 7 ust. 1 Umowy stanowił, że kwota kredytu wyrażona w walucie CHF miała być określona na podstawie kursu kupna waluty CHF z tabeli kursowej (...) Banku SA z dnia i godziny uruchomienia kredytu. Natomiast zgodnie z § 7 ust. 4 Umowy kredyt miał zostać wypłacony w kwocie określonej w § 1 ust. 2 Umowy.

Zgodnie z § 9 ust. 1 Umowy kredyt miał być oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji kredytowej przez (...) ustalona miała być w wysokości, określonej w § 1 ust. 8 Umowy. W § 9 ust. 2 zdanie 1 Umowy wskazano, że wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 30 marca 2009 roku powiększona o stałą w całym okresie kredytowania promocyjną marżę (...) w wysokości 3,60 %.

Zgodnie z § 10 ust. 1 i 2 Umowy Kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo – odsetkowych, określonych w § 1 ust. 5, w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat, który stanowił załącznik nr 1 i integralną część Umowy.

§ 10 ust. 4 Umowy stanowił, że raty kapitałowo – odsetkowe miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

Zgodnie z § 11 ust. 1 Umowy Kredytobiorca zlecił i upoważnił (...) do pobierania środków pieniężnych na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu. Zlecenie i upoważnienia miały być nieodwołalne i miały wygasać po całkowitym rozliczeniu kredytu.

W § 12 ust. 7 Umowy wskazano, że wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kapitałowo – odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty miały powodować, że kwota spłaty miała być przeliczona po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującym na dzień i godzinę spłaty.

§ 25 Umowy stanowił, że w sprawach nieuregulowanych w Umowie stosuje się postanowienia „Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...)”. Kredytobiorca oświadczył, że przed zawarciem Umowy Regulamin ten został mu doręczony oraz że uznał jego wiążący charakter.

W § 28 ust. 2 Umowy wskazano, że Kredytobiorca oświadczył, iż został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je zaakceptował oraz że Kredytobiorca oświadczył, że jest świadomy, iż z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych, mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu.

(**dowód:** k. 72 – 81 – poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF)

Zgodnie z § 1 ust. 2 Rozdziału IV „Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) hipotecznych” (dalej też jako (...)) (...) udzielał kredytów/pożyczek hipotecznych złotych

waloryzowanych kursem następujących walut obcych: CHF/EUR/GBP/USD lub innych walut obcych wskazanych przez (...) według tabeli kursowej (...) Banku SA.

Stosownie do § 26 ust. 2 i 3 Rozdziału VII Regulaminu wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitałowo – odsetkowej kredytu/pożyczki hipotecznej waloryzowanego kursem waluty obcej miała być określona w tej walucie, natomiast jej spłata miała być dokonywana w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży danej waluty, określonym w tabeli kursowej (...) Banku SA na dzień spłaty. Wysokość rat odsetkowych i kapitałowo – odsetkowych kredytu/pożyczki hipotecznej waloryzowanej wyrażona w złotych, miała ulegać comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty obcej, według tabeli kursowej (...) Banku SA na dzień spłaty.

(**dowód:** k. 241 – 248v – wydruk Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) hipotecznych)

W wykonaniu powyższej Umowy Bank wypłacił kwotę 551 226,50 zł, którą jednocześnie przeliczył na saldo zadłużenia Kredytobiorców w walucie CHF, stosując przy tym kurs kupna tej waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia wypłaty.

(**fakt bezsporny**)

W dniu 05 grudnia 2009 roku J. N. i B. P. (1) zawarli związek małżeński. B. P. (1) przyjęła nazwisko męża – N..

(**dowód:** k. 71 – 71v – kserokopia skróconego odpisu aktu małżeństwa)

W wykonaniu powyższej Umowy w okresie od 28 października 2009 roku do 22 kwietnia 2021 roku Bank pobrał od Kredytobiorców tytułem spłaty rat kredytu, prowizji i składek na ubezpieczenia łącznie kwotę 396 961,77 zł.

(**dowód:** k. 121 – 129, k. 367 - 373 - poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia i kserokopia zaświadczenia Banku z 22 kwietnia 2021 roku)

Pismem z dnia 15 czerwca 2021 roku pełnomocnik Kredytobiorców – w ich imieniu – wezwał Bank do zapłaty w terminie 7 dni kwoty 370 890,09 zł tytułem nienależnie pobranych świadczeń na podstawie w/w Umowy kredytu. W piśmie tym powołano się na nieważność tej Umowy.

W dniu 21 czerwca 2021 roku Bank udzielił odpowiedzi na powyższe wezwanie, odmawiając spełnienia roszczenia Kredytobiorców.

(**dowód:** k. 57 – 65 – kserokopia wezwania do zapłaty z dnia 15 czerwca 2021 roku; k. 68 – 70 – wydruk odpowiedzi Banku z 21 czerwca 2021 roku)

Środki pieniężne, pochodzące z w/w Umowy kredytu, zostały przeznaczone na zakup lokalu, który służy zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych Kredytobiorców.

B. N. nigdy nie prowadziła działalności gospodarczej.

J. N. od 2010 roku prowadzi działalność gospodarczą w branży reklamowej. Zarejestrował tę działalność w kredytowanym mieszkaniu. Faktycznie wykonuje ją poza tym lokalem, u klientów. Nie dokonywał on żadnych odliczeń kosztów kredytu od kosztów działalności gospodarczej.

Kredytobiorcy nie zawierali umów majątkowych małżeńskich. Kredyt spłacali z majątku wspólnego.

O tym, że w w/w Umowie mogą znajdować się postanowienia niedozwolone Kredytobiorcy uświadomili sobie około 2020 roku po konsultacji z prawnikiem.

(**dowód:** k. 354v – 355 – przesłuchanie powódki B. N. w charakterze strony; k. 355v – 356 – przesłuchanie powoda J. N. w charakterze strony)

W 2013 roku nastąpiła zmiana nazwy (...) Banku S.A. z siedzibą w W. na (...) S.A. z siedzibą w W..

Do chwili zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie Bank nie wypłacił Kredytobiorcom żądanej przez nich kwoty.

(**fakty bezsporne**)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim na podstawie wskazanych w jego opisie dowodów z dokumentów, z kserokopii dokumentów oraz z zeznań powodów.

Dowody z dokumentów Sąd ocenił jako wiarygodne. Strony postępowania nie kwestionowały, że oświadczenia w nich zawarte zostały złożone przez osoby, które podpisały te dokumenty. Nie kwestionowały także prawdziwości i autentyczności dokumentów złożonych w zwykłych kserokopiach. Sąd nie znalazł także podstaw, aby z urzędu powziąć wątpliwości odnośnie ich wiarygodności i mocy dowodowej w zakresie, w jakim stanowiły podstawę ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie.

Odnośnie dowodu z przesłuchania powodów, wskazać należy, iż w swoich zeznaniach zrelacjonowali oni przebieg zdarzeń związanych z zawarciem Umowy kredytu, akcentując, że oferta kredytu, powiązanego z walutą CHF została im przedstawiona jako korzystna dla nich, że zapewniano ich o stabilności kursu waluty CHF oraz że nie poinformowano ich o ryzyku kursowym związanym z tą Umową.

Oceniając zeznania powodów, Sąd miał na uwadze, że są oni bezpośrednio zainteresowani korzystnym dla siebie rozstrzygnięciem niniejszej sprawy. Jednakże – mając na uwadze treść ich zeznań oraz okoliczność, że w większości znalazły one potwierdzenie w dowodach z dokumentów – Sąd ocenił je jako wiarygodne, logiczne i rzeczowe.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły także same twierdzenia stron o okolicznościach faktycznych sprawy. W zakresie, w jakim druga strona je przyznała lub im nie zaprzeczyła, uznać należało je za bezsporne (art. 229 – 230 k.p.c.).

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął dowody: z dokumentu, wymienionego jako załącznik do pozwu nr 5 lit. e) (k. 39); z opinii biegłego sądowego, zgłoszonej w pkt 10 pozwu (k. 6 – 7); z dokumentów, wymienionych w pkt 4 ppkt 6 - 11 odpowiedzi na pozew (k. 159 – 159v); z opinii biegłego sądowego, zgłoszonej w pkt 6 odpowiedzi na pozew (k. 160); z dokumentów, wymienionych pod lit. a lit. (i) – (iii) na stronie 2 pisma powodów z dnia 07 listopada 2022 roku (k. 301).

Sąd uznał, że w/w dowody nie mają istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Irrelevantne w niniejszej sprawie były w szczególności ustalenia, dotyczące praktyki pozwanego Banku, związanej z udzielaniem kredytów hipotecznych indeksowanych do waluty obcej oraz obowiązujących w Banku w tym zakresie procedur a także rodzajów kredytów hipotecznych, dostępnych w ofercie Banku w dacie zawierania spornej Umowy. W niniejszej sprawie istotne były bowiem ustalenia, dotyczące tego, jakich informacji udzielono konkretnie powodom przed zawarciem spornej Umowy a nie fakty, dotyczące procedur istniejących w tym czasie w Banku.

Co do zgłoszonych przez strony postępowania dowodów z opinii biegłych sądowych oraz zgłoszonych przez powodów wyliczeń prywatnych, dotyczących tzw. „nadpłat” kredytu, to wskazać należy, iż – wobec oceny prawnej przedmiotowej Umowy, dokonanej w dalszej części uzasadnienia – fakty, które miały być wykazane tymi dowodami, nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Co do prywatnych wyliczeń powodów, dotyczących spłat kredytu, to wysokość spłat powodów Sąd ustalił na podstawie niekwestionowanego przez strony postępowania dowodu w postaci zaświadczenia Banku.

Odnosnie zgłoszonych przez stronę pozwaną dowodów z dokumentów w postaci oświadczenia i stanowisk, to dodać należy, iż mogły one stanowić jedynie dowody na to, że dokumenty te zostały sporządzone przez wskazane w nich podmioty i mogły stanowić wzmocnienie argumentacji prawnej strony pozwanej, która się na nie powołała. Nie mogły one jednak stanowić podstawy ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie, nie miały one istotnego znaczenia dla jej rozstrzygnięcia.

Sąd zważył, co następuje:

Żądania główne powodów o ustalenie, że przedmiotowa Umowa kredytu jest nieważna oraz o zapłatę kwoty 396 961,77 zł zasługiwały na uwzględnienie w całości.

Wobec powyższego, Sąd w ogóle nie orzekał w przedmiocie żądań ewentualnych, zgłoszonych przez powodów na wypadek uznania, że sporna Umowa kredytu jest ważna.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż stanowisko powodów okazało się uzasadnione w części, opierającej się na zarzucie nieważności Umowy kredytu na skutek usunięcia z niej klauzul indeksacyjnych. Do wniosku o nieważności Umowy prowadzi analiza jej postanowień dotyczących klauzul indeksacyjnych pod kątem abuzywności.

Kolejno wskazać należy, iż w uzasadnieniu wyroku nie ma potrzeby i nie ma obowiązku wyrażania szczegółowego stanowiska do wszystkich poglądów prezentowanych przez strony, o ile nie miały one istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 października 1998 roku w sprawie II UKN 282/98, Legalis 44600, oraz wyrok ETPCZ z 21 lipca 2015 roku w sprawie D. przeciwko Turcji (...), Legalis 1378918). Dopuszczalne – a w świetle brzmienia art. 327¹ § 2 k.p.c. wręcz konieczne – jest rozprawienie się z poszczególnymi zarzutami niejako en bloc, poprzez zaprezentowanie odmiennego zapatrywania w kwestii faktów lub prawa nie pozostawiające przestrzeni dla racjonalnej obrony pozostałych zarzutów, które – przy uwzględnieniu koncepcji sądu – stają się wówczas bezprzedmiotowe (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20 grudnia 2017 roku w sprawie VI ACa 1651/15, Legalis 1733044). Większość zagadnień prawnych składających się na decyzje procesowe znalazło już rozstrzygnięcie – przynajmniej na poziomie Sądu Apelacyjnego – i nie wymaga nadmiernie szerokiego omówienia. Wobec tego, Sąd – stosownie do wymogów art. 327¹ § 2 k.p.c. – sporządził niniejsze uzasadnienie w sposób możliwie zwięzły.

Przechodząc do prawnej analizy przedmiotowej Umowy, wskazać należy, iż mają do niej zastosowanie przepisy ustawy Prawo bankowe.

Zgodnie zaś z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (Dz.U z 2002 roku, Nr 72, poz. 665, t.j. z późn. zm.) (dalej też jako „UPrB”) – w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia spornej Umowy – przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Stosownie do art. 69 ust. 2 cytowanej ustawy umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z powyższego wynika zatem, że umowa kredytu jest umową nazwaną, dwustronnie zobowiązującą. Na jej podstawie bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji drugiej strony – kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych (kwotę kredytu), a kredytobiorca zobowiązuje się zwrócić kwotę wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami. Uprawnienie kredytobiorcy polega na tym, że może domagać się od banku wypłaty kredytu a obowiązek polega na tym, że ma zwrócić wyplaconą mu kwotę wraz z odsetkami. Umowa kredytu jest umową odpłatną, gdyż na kredytobiorcę nakłada obowiązek

zapłacenia bankowi odsetek oraz prowizji, które mają charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku. Ponadto jest to umowa konsensualna, czyli dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem kredytu musi być określona kwota pieniężna. W umowie muszą być także określone zasady spłaty sumy kredytu.

Ponadto wskazać należy, iż sporna Umowa została zawarta przed zmianą ustawy Prawo bankowe, dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku (Dz.U. z 2011 roku, Nr 165, poz. 984), na mocy której dodano art. 69 ust. 2 pkt 4a UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa kredytu powinna zawierać szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ustawa ta wprowadziła także uregulowanie, zawarte w art. 69 ust. 3 zdanie 1 UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo – odsetkowych bezpośrednio w tej walucie oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie.

Powyższe nie stanowi ustawowej definicji kredytu indeksowanego lub denominowanego. Przyjmuje się jednak, że kredyt denominowany lub indeksowany do waluty obcej to kredyt udzielony w złotych polskich, którego kwota jest odnoszona do waluty obcej. Kredyt taki jest kredytem złotowym, z tym, że na skutek denominacji lub indeksacji, saldo kredytu wyrażane jest w walucie obcej, do której kredyt został denominowany lub indeksowany. Kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kredytu bądź w walucie, do której kredyt został denominowany lub indeksowany bądź w walucie polskiej, po przeliczeniu raty wyrażonej w walucie. Wypłata kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej następuje w złotych polskich, zaś operacja z walutą obcą dokonywana jest jedynie „na papierze” dla celów księgowych, do faktycznego przekazania wartości dewizowych nie dochodzi. Do faktycznego obrotu dewizowego dochodzi dopiero wówczas, gdy strony uzgodnią, że spłata kredytu przez kredytobiorcę następować będzie w walucie, do której kredyt indeksowano lub denominowano.

Mając powyższe na uwadze, dokonać należy rozróżnienia pomiędzy kredytem indeksowanym do waluty obcej a kredytem czysto walutowym. W przeciwieństwie do kredytu indeksowanego, kredyt walutowy to kredyt udzielony w innej niż PLN walucie, a zatem również w tej walucie wypłacany i spłacany. W niniejszej sprawie z uwagi na to, iż środki finansowe zostały wypłacone powodom w walucie polskiej oraz Umowa przewidywała, że w takiej też walucie powodowie będą spłacać raty kapitałowo – odsetkowe, z całą pewnością należy mówić o kredycie indeksowanym, nie zaś kredycie walutowym.

Przedmiotowa Umowa kredytu w § 1 ust. 2 i 3 przewidywała, że kwota kredytu wynosi 551 226,50 zł oraz że walutą waloryzacji kredytu jest CHF. Dodać przy tym należy, iż użyte w Umowie pojęcie „waloryzacja” na określenie mechanizmu przeliczeniowego odpowiada w/w pojęciu „indeksacja”. Stosownie natomiast do § 1 ust. 3A Umowy kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 25 września 2009 roku według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku SA wynosiła 204 544,32 CHF a kwota ta miała charakter informacyjny i nie stanowiła zobowiązania Banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu mogła być różna od wskazanej. Zgodnie z § 7 ust. 1 Umowy kwota kredytu wyrażona w walucie CHF miała być określona na podstawie kursu kupna waluty CHF z tabeli kursowej (...) Banku SA z dnia i godziny uruchomienia kredytu. Stosownie do § 7 ust. 4 Umowy kredyt miał zostać wypłacony w kwocie określonej w § 1 ust. 2 Umowy. Natomiast § 10 ust. 4 Umowy stanowił, że raty kapitałowo – odsetkowe miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

Zgodnie zatem z postanowieniami przedmiotowej Umowy, kredyt miał zostać wypłacony w złotych polskich, waloryzowany (indeksowany) kursem innej waluty – CHF. Natomiast z walutą CHF powiązana była inna stopa referencyjna niż dla PLN, tj. nie WIBOR, lecz LIBOR. Kwota wypłacona powodom w PLN zgodnie z Umową w dniu uruchomienia kredytu miała być przeliczona na CHF według kursu kupna CHF określonego w tabeli kursowej (...) Banku S.A. Wysokość rat kapitałowo – odsetkowych miała zaś zostać ustalona z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu spłaty z godziny 14:50, zgodnie z tabelą kursową (...) Banku S.A.

Zaznaczenia wymaga, że o tym, iż walutą kredytu był PLN świadczy nie tylko kwota kredytu, wskazana jednoznacznie w Umowie w PLN, ale także waluta zabezpieczeń ustanowionych w Umowie, przede wszystkim zabezpieczenia hipotecznego, w którym wartość hipoteki kaucyjnej wyrażona była w PLN (§ 3 ust. 1 Umowy). Zgodnie z art. 68 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2001 roku, Nr 124, poz. 1361 z późn. zm.) – w brzmieniu obowiązującym na datę zawarcia analizowanej Umowy – hipoteka zabezpiecza jedynie wierzytelności pieniężne i może być wyrażona tylko w oznaczonej sumie pieniężnej. Jeżeli wierzytelność zgodnie z prawem została wyrażona w innym pieniądzu niż pieniądz polski, hipotekę wyraża się w tym innym pieniądzu. Gdyby zatem wierzytelność – czyli kredyt – była wyrażona w CHF, również hipoteka powinna zostać wyrażona w CHF.

Podkreślić należy, iż zastosowany w Umowie mechanizm indeksacji nie zmieniał kwoty i waluty kredytu, wyrażonej w PLN, a stanowił on jedynie klauzulę przeliczeniową, mocą której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, a zatem z chwilą wykonania zobowiązania Banku do wypłaty kredytu (co nastąpić miało w PLN), miało zostać przeliczone na walutę obcą – na CHF, Kredytobiorca zobowiązany był do dokonania spłaty kredytu – przy czym wysokość rat, uiszczanych w PLN, obliczona miała być według kursu sprzedaży CHF.

Wskazać należy, iż zgodnie z jednolitą linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, przed wejściem w życie w/w ustawy z dnia 29 lipca 2011 roku, tzw. „ustawy antyspreadowej”, dopuszczalne było na zasadzie swobody umów zaciągnięcie zobowiązania kredytowego w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 2011 roku, IV CSK 377/10; z dnia 29 kwietnia 2015 roku, V CSK 445/14; z dnia 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14; z dnia 27 lutego 2019 roku, II CSK 19/18 oraz z dnia 11 grudnia 2019 roku, V CSK 382/18). Argumentem przemawiającym za dopuszczalnością zawierania umów o kredyt indeksowany do waluty obcej przed wejściem w życie w/w ustawy nowelizującej było właśnie wprowadzenie do ustawy Prawo bankowe przepisu dotyczącego kredytów indeksowanych do waluty innej niż polska. Racjonalny ustawodawca nie wprowadziłby bowiem do porządku prawnego umowy, co do której zachodzą przesłanki do stwierdzenia jej nieważności.

Umowa kredytu indeksowanego, przewidującego spread walutowy, mieściła się zatem w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowiła jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 UPrB).

Mając powyższe na uwadze oraz treść wyżej cytowanych postanowień § 7 ust. 1 i § 10 ust. 4 Umowy, stwierdzić należało, iż niezasadne okazały się zarzuty powodów, dotyczące naruszenia art. 69 UPrB. W § 1 ust. 2 Umowy wskazano bowiem, że kwota kredytu wynosiła 5515 226,50 zł. Zgodnie z postanowieniami § 7 ust. 1 oraz § 10 ust. 4 Umowy, kredyt miał być wypłacony oraz miał być spłacany w złotych polskich przy zastosowaniu kursu wymiany waluty indeksacji CHF. W Umowie strony uzgodniły zatem, że wypłacie podlegać będzie konkretna kwota wyrażona w złotych polskich oraz że saldo kredytu będzie określone w CHF, tj. że wartość wypłaconej w złotych polskich kwoty zostanie przeliczona na CHF według kursu kupna z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującej w dniu uruchomienia kredytu. Natomiast do ustalenia wysokości spłacanych rat kredytu zastosowanie miał mieć kurs sprzedaży, obowiązujący w dniu płatności raty kredytu z godziny 14:50, zgodnie z tabelą kursową (...) Banku S.A. W przedmiotowej Umowie określono zatem kwotę kredytu oraz określone zostały warunki spłaty kredytu.

W ocenie Sądu, samo wprowadzenie do Umowy postanowienia przewidującego mechanizm indeksacji – z wyżej wskazanych już względów – nie było sprzeczne z treścią art. 69 ust. 1 i 2 UPrB, gdyż nie naruszało zasady swobody umów, wyrażonej w art. 353¹ k.c. Natomiast inną kwestią jest sposób określenia przez pozwany Bank mechanizmu indeksacji poprzez odesłanie do kursów walut, ustalanych w tabelach kursowych (...) Banku S.A., tworzonych przez Bank, o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia.

I. NIEDOZWOLONE POSTANOWIENIA UMOWNE

Odnosząc się do zarzutów powodów, dotyczących abuzywności kwestionowanych postanowień, zawartych w Umowie i Regulaminie, wskazać należy, iż w ocenie Sądu, postanowienia te, określające sposoby wyliczenia kwoty kredytu

podlegającej spłacie i wysokości rat kredytu, stanowią postanowienia niedozwolone, a tym samym nie wiążą powodów. Przy czym, w ocenie Sądu, wyeliminowanie tych postanowień z przedmiotowej Umowy prowadzi w niniejszej sprawie do jej upadku, a więc do jej nieważności.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Wskazać należy, iż regulacja, zawarta w art. 385¹ – 385³ k.c., stanowi implementację dyrektywy 93/13, co rodzi określone konsekwencje dla wykładni tych przepisów. Przede wszystkim musi ona prowadzić do takich rezultatów, które pozwolą urzeczywistnić cele dyrektywy. Sądy krajowe, stosując prawo wewnętrzne, zobowiązane są tak dalece, jak jest to możliwe, by dokonywać jego wykładni w świetle brzmienia i celu tej dyrektywy, tak by osiągnąć przewidziany w niej rezultat, a zatem zastosować się do art. 288 akapit trzeci Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tak m.in. wyrok TSUE C-377/14). Krajowe sądy i trybunały powinny tak wyklądać prawo wewnętrzne, aby w pełni uwzględniła ono nie tylko literę, ale i ducha prawa unijnego (tak E. Łętowska w: System prawa prywatnego T.5 – Zobowiązania część ogólna, Warszawa 2013, s. 30). Stosując zatem art. 385¹ k.c. należy stosować wykładnię przyjazną dla prawa unijnego – w szczególności potwierdzoną orzeczeniami Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej jako (...) lub „Trybunał Sprawiedliwości”).

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie zostały spełnione wszystkie przesłanki, określone w powołanym wyżej art. 385¹ k.c., pozwalające uznać postanowienia łączącej strony Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji, za klauzule abuzywne.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż rozważając abuzywność kwestionowanych postanowień umownych, Sąd miał na uwadze, iż były już one przedmiotem kontroli przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej też jako „SOKiK”).

Kwestionowane postanowienie umowne, zawarte w § 10 ust. 4 przedmiotowej Umowy, wpisane zostało do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod numerem 5743 na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 grudnia 2010 roku, wydanego w sprawie XVII AmC 1531/09, w której stroną pozwaną był (...) Bank S.A. w W.. Wyrok ten został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 07 maja 2013 roku, wydanym w sprawie VI ACa 441/13.

Natomiast w dniu 28 maja 2021 roku do rejestru niedozwolonych postanowień umownych pod numerem 7770 na podstawie prawomocnego wyroku SOKiK z dnia 19 kwietnia 2016 roku, wydanego w sprawie XVII AmC 2939/14, w której stroną pozwaną był (...) S.A., wpisane zostało postanowienie umowne, zawarte w § 7 ust. 1 Umowy.

Wpisanie do rejestru klauzul niedozwolonych powyższych postanowień, stosowanych w umowach przez pozwaną Bank, również przemawia za uznaniem w niniejszej sprawie kwestionowanych postanowień umownych za klauzule abuzywne. Dodać należy, iż do rejestru tego wpisywane są postanowienia uznane za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Zgodnie natomiast ze stanowiskiem, wyrażone przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 07 lipca 2021 roku w sprawie I CSKP 222/21 (LEX nr 3218438), w przypadku istnienia prawomocnego wyroku uznającego określone postanowienie wzorca za niedozwolone, w procesie obejmującym incydentalną kontrolę wzorca, toczącym się pomiędzy przedsiębiorcą, który był pozwanym w sprawie o uznanie postanowienia za niedozwolone, a podmiotem, który jako konsument zawarł z nim umowę, sąd nie powinien już oceniać, czy określone postanowienie jest niedozwolone, gdyż kwestia ta została rozstrzygnięta i rozstrzygnięcie w tej mierze ma charakter wiążący (zob. uzasadnienie uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 listopada 2015 roku, III CZP 17/15, OSNC 2016, Nr 4, poz. 40, w którym

przyjęto prejudycjalny charakter orzeczenia wydanego w ramach kontroli abstrakcyjnej dla sporów indywidualnych).

Wobec wpisania kwestionowanych postanowień umownych do rejestru klauzul niedozwolonych Sąd co do zasady nie mógł odmiennie ocenić określonych postanowień umownych i był zobowiązany do przyjęcia, że postanowienie o takiej treści jako niedozwolone postanowienie umowne spełniały wszystkie określone w przepisach kodeksu cywilnego przesłanki. Nawet zatem przyjęcie, że w sprawie niniejszej powodowie zostałyby prawidłowo pouczeni o ryzyku kursowym, nie mogło prowadzić do wniosku, że kwestionowane postanowienia nie są abuzywne.

Ponadto Sąd miał na uwadze, iż zgodnie z wyrokiem TSUE z dnia 21 września 2023 roku w sprawie C -139/22 Artykuł 3 ust. 1, art. 7 ust. 1 i art. 8 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 05 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by warunek umowny, który nie był indywidualnie negocjowany, został uznany przez właściwe organy krajowe za nieuczciwy z tego tylko powodu, że jego treść jest równoznaczna z treścią postanowienia wzorca umowy wpisanego do krajowego rejestru klauzul niedozwolonych.

Mając powyżej na uwadze, wobec wpisania kwestionowanych klauzul umownych do rejestru klauzul niedozwolonych na podstawie prawomocnych wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, wydanych w sprawach, w których pozwanym był (...) S.A. oraz wobec wiążącego charakteru tych wyroków – w niniejszej sprawie, celem ustalenia, czy kwestionowane postanowienia stanowią klauzule abuzywne, wystarczające było ustalenie, czy powodowie, zawierając przedmiotową Umowę, działali jako konsumenci oraz czy kwestionowane postanowienia zostały z nimi indywidualnie uzgodnione.

Z dowodów zgromadzonych w sprawie jednoznacznie wynika, że pozwany Bank zawarł przedmiotową Umowę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie czynności bankowych (art. 43¹ k.c.), natomiast powodowie zawarli ją jako konsumenci (art. 22¹ k.c.). Środki pochodzące z kredytu miały zostać przeznaczone – i faktycznie zostały przeznaczone – na zakup lokalu, który służy zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych powodów. W dacie zawierania Umowy powodowie nie prowadzili działalności gospodarczej. Wprawdzie rok po zawarciu tej Umowy powód rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej, którą zarejestrował w kredytowanym lokalu, jednakże faktycznie jej w nim nie wykonywał. Żadna kwota z kredytu nie została przeznaczana na tę działalność.

Ponadto wskazać należy, za Sądem Apelacyjnym w Warszawie (wyrok z dnia 29 września 2022 roku w sprawie I ACa 256/21, LEX nr 3447231), że o statusie konsumenta na tle przepisu art. 22¹ k.c. rozstrzyga kilka elementów, z których kluczowym jest niezwiązany z działalnością gospodarczą lub zawodową charakter czynności prawnej dokonywanej z przedsiębiorcą. Kryterium to oznacza, że status konsumenta nie podlega ocenie in abstracto, lecz w relacji do konkretnej czynności prawnej. Okoliczność, że osoba fizyczna prowadzi działalność gospodarczą lub zawodową nie pozbawia jej per se atrybutu konsumenta. Osoba taka może bowiem korzystać ze statusu konsumenta, jeżeli dokonywana przez nią czynność nie jest bezpośrednio związana z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

W powyższych okolicznościach nie sposób zatem uznać, aby pomiędzy działalnością gospodarczą powoda – której prowadzenie rozpoczął rok po zawarciu Umowy – a przedmiotową Umową, której celem było pozyskanie środków pieniężnych na zakup lokalu, służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych powodów, istniał jakikolwiek związek.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, iż powodom przysługiwał status konsumentów, a więc że uprawnieni są oni do ochrony prawnej, przewidzianej w art. 385¹ k.c.

Nie budziło również wątpliwości, że postanowienia przedmiotowej Umowy, dotyczące indeksacji, nie były uzgadniane z powodami indywidualnie przed zawarciem Umowy. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Przy czym należy

podkreślić, że wzorce są to klauzule, opracowane przed zawarciem umowy i wprowadzane do stosunku prawnego przez jedną ze stron w ten sposób, że druga strona nie ma wpływu na ich treść. Są one zwykle opracowywane w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego i w sposób jednolity określają one treść przyszłych umów, stąd strona która wyraziła zgodę na stosowanie wzorca nie może zmieniać jego treści według swojej woli. Ciężar dowodu, że dane postanowienie umowne zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Natomiast strona pozwana w niniejszej sprawie nie wykazała, aby powodowie mieli jakikolwiek wpływ na postanowienia umowne dotyczące indeksacji. Samo zaakceptowanie przez powodów kwestionowanych postanowień poprzez podpisanie przedmiotowej Umowy nie oznacza, że postanowienia te zostały z nimi indywidualnie uzgodnione bądź że mieli oni realny wpływ na ich treść.

Kolejno wskazać należy, iż konsekwencje usunięcia z umowy postanowień określających mechanizm indeksacji szczegółowo rozważył TSUE w wyroku C-260/18. Potwierdzając stanowisko polskiego sądu odsyłającego, Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że po usunięciu uznanego za abuzywne odesłania do kursów kupna i sprzedaży z tabeli kursowej banku niemożliwe jest określenie kursu wymiany, a tym samym wykonanie przedmiotowej umowy, a zatem że skuteczne zakwestionowanie kursów wymiany walut jest równoznaczne z usunięciem postanowień o indeksacji w całości (pkt 24 i 36). Tym samym w świetle przepisów prawa krajowego utrzymanie umowy bez zawartych w niej warunków nie jest możliwe, co musi prowadzić do jej nieważności, czemu nie sprzeciwia się art. 6 Dyrektywy (pkt. 43). Dzieje się tak w szczególności, gdy – jak w sprawie niniejszej – usunięcie postanowień dotyczących kursów oznacza pośrednie usunięcie z umowy ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją umowy. Skoro warunek ryzyka kursowego jest traktowany jako określający główny przedmiot umowy kredytu (pkt 44), to bez niego utrzymanie obowiązywania umowy nie jest możliwe, gdyż powoduje to zmianę charakteru umowy.

Ponadto w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 roku w sprawie C-19/20 Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że skutki stwierdzenia przez sąd istnienia nieuczciwego warunku w umowie, zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, podlegają przepisom prawa krajowego, przy czym kwestia utrzymywania się w mocy takiej umowy powinna być oceniana z urzędu przez sąd krajowy zgodnie z obiektywnym podejściem na podstawie tych przepisów.

Natomiast zgodnie z wyrokiem TSUE z dnia 18 listopada 2021 roku w sprawie C-212/20 w przypadku stwierdzenia przez sąd krajowy nieważności nieuczciwego warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w taki sposób, iż niezgodny z tym artykułem jest przepis prawa krajowego dający sądowi krajowemu możliwość uzupełnienia tej umowy poprzez zmianę treści owego warunku. Gdyby bowiem sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w takich umowach, to takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13. Uprawnienie to przyczyniałoby się bowiem do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez sam brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ nadal mogliby oni dostrzegać korzyść w stosowaniu rzeczonych warunków, wiedząc, że nawet gdyby miały one być unieważnione, to jednak umowa mogłaby zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy, tak aby zagwarantować w ten sposób interes rzeczonych przedsiębiorców. TSUE w wyroku tym wskazał, że jedynie w wypadku, gdyby stwierdzenie nieważności nieuczciwego warunku zobowiązywało sąd do unieważnienia umowy w całości, narażając tym samym konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje, w związku z czym unieważnienie to skutkowałoby niejako ukaraniem konsumenta, sąd krajowy mógłby zastąpić ten warunek przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym. Ponadto TSUE dodał, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoi na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane przez skutki wynikające również z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, w przypadku gdy strony umowy wyrażą na to zgodę.

Wobec powyższego, stwierdzić należy, iż niedopuszczalne jest uzupełnienie abuzywnych postanowień umowy przez sąd poprzez zmianę treści tych postanowień, gdyż mogłoby to zagrażać realizacji długoterminowych celów stawianych przez Dyrektywę 93/13 (wyrok TSUE C-19/20 pkt 67 i 68). Jeśli umowa po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków

nie może obowiązywać, sąd może – jedynie w celu uniknięcia penalizujących konsumenta konsekwencji – uzupełnić umowę przepisami dyspozytywnymi (wyrok C-26/13 K. pkt 82-85). Niezależnie od wątpliwości co do możliwości zastąpienia kursu Banku kursem średnim NBP, należy zauważyć, że tego rodzaju zabieg nie usunąłby znaczącej nierównowagi między stronami, jaka powstała ze szkodą dla konsumenta na skutek włączenia do umowy warunku ryzyka kursowego.

Ponadto za niedopuszczalnością takiego „uzupełniania” umowy wypowiedział się TSUE w wyroku z dnia 08 września 2022 roku w sprawach połączonych od C#80/21 do C#82/21, w którym wskazał, że artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może, po stwierdzeniu nieważności nieuczciwego warunku znajdującego się w umowie zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, który pociąga za sobą nieważność tej umowy w całości, zastąpić warunek umowny, którego nieważność została stwierdzona, albo wykładnią oświadczenia woli stron w celu uniknięcia unieważnienia tej umowy, albo przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, nawet jeśli konsument został poinformowany o skutkach nieważności tejże umowy i zaakceptował je.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, iż po pierwsze – po wyeliminowaniu z Umowy postanowień abuzywnych (§ 1 ust. 2 – 3, § 7 ust. 1 i § 10 ust. 4 Umowy, § 26 ust. 2 i 3 Regulaminu) nie było możliwe uzupełnienie powstałych na skutek tego luk np. średnim kursem NBP. Po drugie – wskazać należy, iż po wyeliminowaniu z Umowy spornych klauzul i niezastąpieniu ich innymi postanowieniami Umowa ta nie może nadal obowiązywać z niżej podanych względów.

W pierwszej kolejności powtórzyć należy, iż opisywane we wcześniejszej części uzasadnienia klauzule indeksacyjne, stanowią element określający główne świadczenie stron umowy o kredyt indeksowany. Wobec tego, stwierdzić należy, iż usunięcie postanowienia określającego główne świadczenia stron, prowadzi do tego, że pomiędzy stronami brak jest zgody na zawarcie umowy. To prowadzi zaś do wniosku, że na skutek stwierdzenia abuzywności wskazanych postanowień umownych i ich wyeliminowania z Umowy dochodzi do jej upadku.

Kolejno wskazać należy, iż wyeliminowanie z przedmiotowej Umowy postanowień dotyczących indeksacji, odsyłających do tabeli kursowej, prowadzi nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również pośrednio do zamknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją. Klauzula dotycząca ryzyka wymiany określa główny przedmiot umowy kredytu indeksowanego. Usunięcie tych postanowień z umowy powoduje, że umowa ta nie może nadal obowiązywać bez tych warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (por. powołany już wyżej wyrok TSUE w sprawie C-260/18).

Po wyeliminowaniu z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji – a więc postanowień wyznaczających naturę tego stosunku zobowiązaniowego – umowę należałoby zatem uznać za nieważną na podstawie art. 353¹ k.c. jako sprzeczną z naturą zobowiązania. Wyeliminowanie z przedmiotowej Umowy klauzul indeksacyjnych doprowadziłoby bowiem do takiego zniekształcenia tego stosunku zobowiązaniowego, że nie odpowiadałby on już jego naturze, której istotą jest wprowadzenie postanowień dotyczących indeksacji, pozwalających na ustalenie salda zadłużenia w walucie obcej a następnie zastosowanie do tak ustalonego salda zadłużenia oprocentowania ustalonego według stawki LIBOR.

Reasumując – stwierdzenie, że postanowienia spornej Umowy, określające mechanizm indeksacji, stanowią klauzule abuzywne, prowadzi do upadku całej Umowy.

Wobec powyższych ustaleń, zbędne okazało się odnoszenie do kolejnych zarzutów powodów, dotyczących nieważności przedmiotowej Umowy. Już bowiem uwzględnienie powyższego zarzutu powodów skutkowało uwzględnieniem ich żądań głównych, opartych na zarzucie nieważności Umowy.

II. ŻĄDANIE USTALENIA NA PODSTAWIE ART. 189 K.P.C.

W ocenie Sądu, powodowie – wbrew zarzutom strony pozwanej – posiadają interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. w żądaniu ustalenia nieważności przedmiotowej Umowy.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Przepis art. 189 k.p.c. ma charakter przepisu materialnoprawnego, gdyż stanowi podstawę prawną powództw o ustalenie stosunku prawnego oraz o ustalenie prawa, i to zarówno ustalenie pozytywne, jak i negatywne. Przedmiotem ustalenia w drodze powództwa przewidzianego w art. 189 k.p.c. mogą być prawa i stosunki prawne, dla ustalenia których właściwa jest droga procesu cywilnego (np. ustalenie nieważności umowy, ugody sądowej, testamentu). Przesłanką merytoryczną powództwa o ustalenie jest interes prawny, rozumiany jako potrzeba ochrony sfery prawnej powoda, którą może uzyskać przez samo ustalenie stosunku prawnego lub prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2011 roku, II CSK 568/10, Lex nr 932343).

Interes prawny istnieje wówczas, gdy zachodzi niepewność stosunku prawnego lub prawa, wynikająca z obecnego lub przewidywanego ich naruszenia lub kwestionowania. Brak interesu zachodzi wtedy, gdy sfera prawna powoda nie została naruszona lub zagrożona, bo jego prawo już zostało naruszone albo powstały określone roszczenia i może osiągnąć pełniejszą ochronę swych praw, bo może dochodzić zobowiązania pozwanego do określonego zachowania - świadczenia lub wykorzystać inne środki ochrony prawnej prowadzące do takiego samego rezultatu. Zasada ta nie ma charakteru bezwzględnego, bo powód nie traci interesu, jeżeli ochrona jego sfery prawnej wymaga wykazania, że stosunek prawny ma inną treść, w szczególności, gdy umowa jest zawarta na długi czas, a wyrok w sprawie o świadczenie za wcześniejszy okres (roszczenia dodatkowe zgłoszone przez powoda) nie usunie niepewności w zakresie wszystkich skutków prawnych mogących wyniknąć z tego stosunku w przyszłości (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 25 października 2018 roku, I ACa 623/17, Lex nr 2583325).

Sąd orzekający w niniejszym składzie podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku w uzasadnieniu wyroku z dnia 04 listopada 2020 roku, w sprawie V ACa 300/20, że wniesienie powództwa o zapłatę nie rozstrzygnie w sposób całkowity istniejącego pomiędzy stronami sporu co do związania ich umową kredytową. Będzie bowiem rozstrzygało spór za okresy czasu, które już upłynęły. Natomiast w sposób pełny interesy powodów zabezpieczy ustalenie, czy w istocie strony są związane zawartą umową. Rozstrzygnie bowiem kwestię dla powodów podstawową, czy wiąże ich ze stroną pozwaną umowa kredytowa, czy też nie. Ustalenie nieważności umowy kredytowej da podstawę do dokonania wzajemnych rozliczeń pomiędzy stronami. Przede wszystkim zaś usunie niepewność po stronie powodów, czy mają nadal spłacać raty kredytu.

Zważywszy na powyższe, Sąd uwzględnił żądanie powodów i w pkt I sentencji wyroku ustalił, że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 20 października 2009 roku jest nieważna.

III. **ŻĄDANIE ZAPŁATY**

Wobec ustalenia, że przedmiotowa Umowa jest nieważna, a więc że wynikający z niej stosunek prawny nie istnieje, strony powinny zwrócić sobie – zgodnie z teorią dwóch kondykcji – kwoty świadczone na podstawie tejże Umowy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 roku, w sprawie III CZP 11/20 oraz uchwała 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 07 maja 2021 roku w sprawie III CZP 6/21). Przypomnieć należy jedynie, że teoria dwóch kondykcji polega na tym, że każda ze stron ma własne roszczenie o zwrot spełnionego świadczenia: bank o zwrot kwoty wypłaconego nominalnie kredytu, a kredytobiorca o zwrot świadczeń spełnionych na rzecz banku.

Zasadne okazało się zatem żądanie powodów zasądzenia od strony pozwanej na ich rzecz kwot, stanowiących sumę wpłat, dokonanych przez nich na podstawie przedmiotowej Umowy w okresie wskazanym w pozwie.

Podstawę prawną powyższego żądania powodów stanowiły przepisy art. 405 k.c. i art. 410 § 1 i § 2 k.c. Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Stosownie do art. 410 § 1 k.c. przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Przepis art. 410 § 2 k.c. stanowi

zaś, że świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Powodowie w niniejszym postępowaniu zażądali zasądzenia od strony pozwanej na ich rzecz łącznie kwoty 396 961,77 zł, podając, że stanowi ona sumę kwot, pobranych od nich przez Bank tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych, prowizji i składek na ubezpieczenia w okresie od 28 października 2009 roku do 22 kwietnia 2021 roku. Wpłaty powodów w wykonaniu spornej Umowy w powyższym okresie oraz z powyższych tytułów wynikały z zaświadczenia Banku, załączonego do pozwu a ich suma okazała się zgodna z żądaniem powodów.

Mając powyższe na uwadze, Sąd w pkt II sentencji wyroku zasądził w/w kwotę 396 961,77 zł od strony pozwanej na rzecz powodów do ich majątku wspólnego. Z dowodów zgromadzonych w sprawie wynika bowiem, że powodowie w chwili w czasie spłacania powyższych należności oraz w dacie zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie byli małżeństwem, nie zawierali umów majątkowych małżeńskich oraz spłat dokonywali ze środków, pochodzących z majątku wspólnego. Mając to na uwadze, Sąd zasądził w/w kwotę na rzecz powodów do ich majątku wspólnego.

IV. ODSETKI

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i § 2 k.c. Zgodnie z art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zgodnie zaś z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania.

Sąd uznał, iż żądanie powodów o zasądzenie na ich rzecz odsetek ustawowych za opóźnienie jest zasadne w całości. Powodowie przed wniesieniem pozwu wezwali Bank do zapłaty w terminie 7 dni kwoty 370 890,09 zł. Bank odpowiedział na to wezwanie powodów pismem z dnia 21 czerwca 2021 roku. Wobec tego, odsetki ustawowe za opóźnienie od w/w kwoty zostały zasądzone zgodnie z żądaniem powodów od dnia 29 czerwca 2021 roku do dnia zapłaty. Natomiast co do kwoty 26 071,68 zł, która nie została objęta tym wezwaniem, to Sąd uznał, że dopiero pozew w niniejszej sprawie stanowił wezwanie do zapłaty tej kwoty. Strona pozwana odpis pozwu odebrała w dniu 17 sierpnia 2021 roku (k. 157). Wobec tego, odsetki ustawowe za opóźnienie od tej kwoty zostały zasądzone, zgodnie z żądaniem pozwu – od dnia 18 sierpnia 2021 roku do dnia zapłaty (pkt II wyroku).

V. ZARZUT PRZEDAWNIENTA

Sąd nie podzielił zarzutu strony pozwanej, dotyczącego przedawnienia roszczeń powodów. Przy czym wobec braku uzasadnienia tego zarzutu przez stronę pozwaną, nie sposób stwierdzić, czy strona pozwana skierował go przeciwko żądaniu ustalenia, czy żądaniu zapłaty oraz czy kwestionowała długość terminu przedawnienia, czy początek biegu tego terminu.

Odnosnie żądania ustalenia, wskazać należy, iż przedawnieniu nie ulegają roszczenia niepieniężne o ustalenie, oparte na art. 189 k.p.c. Ponadto dodać należy, iż zgodnie m.in. z wyrokiem TSUE z dnia 10 czerwca 2021 roku w połączonych sprawach C-776/19 do C-782/19 nie ulega przedawnieniu roszczenie konsumenta o stwierdzenie nieuczciwego charakteru warunku znajdującego się w umowie, zawartej między przedsiębiorcą a tym konsumentem.

Odnosnie roszczenia o zapłatę, to w ocenie Sąd w niniejszej sprawie ma do niego zastosowanie ogólny 10 – letni termin przedawnienia roszczeń co do wpłat dokonanych przed dniem 09 lipca 2018 roku (zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2018 roku, poz. 1104) oraz 6-letni termin – co do wpłat dokonanych od 09 lipca 2018 roku. Co do zaś kwestii początku biegu terminu przedawnienia, to w niniejszej sprawie, Sąd – dzieląc argumentację, zawartą w wyroku TSUE z dnia 22 kwietnia 2021 roku w sprawie C-485/19 oraz w wyroku TSUE z dnia 08 września 2022 roku w

sprawach połączonych od C#80/21 do C#82/21 – uznał, że termin przedawnienia roszczenia powodów o zwrot kwot wpłaconych na podstawie niedozwolonych postanowień umownych – skutkujących nieważnością umowy – a więc o zwrot świadczenia nienależnego, zaczął biec dla powodów nie od chwili dokonania poszczególnych wpłat, lecz od chwili, kiedy powodowie uświadomili sobie istnienie w Umowie nieuczciwych postanowień umownych, co w niniejszej sprawie nastąpiło – jak zeznali powodowie – około 2020 roku. Skoro zatem pozew w niniejszej sprawie został wniesiony w lipcu 2021 roku, to stwierdzić należało, iż roszczenie powodów o zapłatę nie przedawniło się.

VI. KOSZTY PROCESU

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., obciążając nimi w całości stronę pozwaną, która przegrała sprawę w całości. Na zasądzoną od strony pozwanej na rzecz powodów do ich majątku wspólnego kwotę 11 868 zł składały się: kwota 1 000 zł tytułem opłaty sądowej od pozwu, kwota 10 800 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika procesowego powodów, będącego adwokatem (ustalone zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 roku, Dz.U. z 2015 roku, poz. 1800) oraz kwota 68 zł tytułem opłat skarbowych od pełnomocnictw. Na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. od zasądzonych kosztów procesu Sąd zasądził również odsetki ustawowe za opóźnienie, liczone od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt III wyroku).

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

(...)